

Προτάσεις εμπλουτισμού της χριστιανικής αναθηρσκευτικοποίησης

/ [Πεμπουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Οι προτάσεις εμπλουτισμού της χριστιανικής αναθηρσκευτικοποίησης τροφοδοτούνται προφανώς από τον ίδιο τον Χριστιανισμό. Για το λόγο αυτό κρίνεται αναγκαίο να περιγραφούν σύντομα δύο βασικές αρχές του οι οποίες λειτούργησαν ως οδηγός των προτάσεων μας.

Δ.1 Μερικές θεμελιώδεις αρχές του Χριστιανισμού

Η χριστιανική εσχατολογική προοπτική και η θεολογία του Προσώπου, οι οποίες παρουσιάζονται περιληπτικά στην εργασία αυτή, βασίζονται στην Βίβλο, στα Πατερικά κείμενα και στην χριστιανική παράδοση. Σημειώνεται ότι η Βίβλος δεν είναι ένα ακόμα θρησκευτικό βιβλίο. Η Βίβλος είναι μέρος και βίωμα της Εκκλησίας κάθε εποχής και κοσμικής πραγματικότητας. Είναι μία βιωμένη πραγματικότητα. Προφανώς άνθρωποι είναι αυτοί που έγραψαν την Αγία Γραφή αλλά δεν είναι αποκλειστικά ανθρώπινο έργο. Ο π. Γεώργιος Φλορόφσκυ μας εξηγεί: Η Βίβλος είναι ένας διάλογος· ο Θεός αποκαλύπτεται στον άνθρωπο, του μιλά και ο άνθρωπος αντιδρά, απαντά με ανθρώπινα δεδομένα. Διαμέσου φωτισμένων ανθρώπων από το Άγιο Πνεύμα, καταγράφηκε η Θεία Αποκάλυψη και δόθηκε ως μήνυμα. Ένα μήνυμα το οποίο βιώνεται υπαρκτικά.

Δ.1.1 Χριστιανική εσχατολογική προοπτική

Για να κατανοήσουμε την χριστιανική εσχατολογική προοπτική οφείλουμε πρώτα να αντιληφθούμε την αντίληψη της διάστασης του χρόνου.

Ο άνθρωπος αντιλαμβάνεται τον χρόνο είτε ως ιστορικό είτε ως κοσμικό γεγονός. Ο ιστορικός χρόνος πραγματώνεται μέσα από σειρά γεγονότων τα οποία δεν επαναλαμβάνονται αλλά αποτυπώνονται στη μνήμη των ανθρώπων. Η έννοια του κοσμικού χρόνου προσεγγίστηκε με διαφορετικούς τρόπους από την αρχαιοελληνική, την ιουδαϊκή και την χριστιανική αντίληψη.

Ο χριστιανικός χρόνος έχει δύο διακριτά χαρακτηριστικά: α) Το πρώτο

χαρακτηριστικό είναι η άρρηκτη σύνδεση της σωτηρίας του ανθρώπου με ένα γραμμικό και ανοδικό χρονικό συνεχές. Αυτό το χρονικό συνεχές περιλαμβάνει το παρελθόν, το παρόν και το μέλλον, β) το δεύτερο χαρακτηριστικό είναι το ιστορικό γεγονός του θανάτου και της Αναστάσεως του Χριστού και αποτελεί κεντρικό σημείο αναφοράς του Χριστιανισμού. Η ευθύγραμμη καινοδιαθηκική αντίληψη του χρόνου δεν τοποθετεί το νέο αυτό κέντρο στο μέλλον εξαιτίας του γεγονότος της Αναστάσεως του Χριστού. Έτσι η χριστιανική αντίληψη αντιμετωπίζει το χρόνο που δημιουργήθηκε μετά την πρώτη παρουσία του Χριστού ως μία νέα διαίρεση του χρόνου. Κατά τη χριστιανική σκέψη ο Θεός είναι η αρχή των πάντων, η Σάρκωση του Χριστού βρίσκεται στο κέντρο και η Δεύτερη Παρουσία Του (τα Έσχατα) οδηγεί στη θέωση του ανθρώπου. Δηλαδή η Πρώτη Παρουσία του Χριστού παρεμβαίνει στην έως τότε, κινούμενη ευθύγραμμη πορεία του χρόνου. Η σωτηρία του ανθρώπου εισβάλλει στο παρόν (μέσω της ενσάρκωσης Του) από το μέλλον (από την Ανάστασή Του) και με αυτόν τον τρόπο το παρελθόν αποκτά νόημα από τα Έσχατα. Ο χριστιανικός χρόνος αναπαρίσταται ως κοχλίας ο οποίος κάνει κυκλικές κινήσεις αλλά κινείται ευθύγραμμα, με ανοδική πορεία αν και φαίνεται να περιστρέφεται γύρω από τον εαυτό του, ως «βίδα».

Η Αγία Γραφή είναι σαφώς ιστορική, διότι καταγράφει τις Θείες ενέργειες, δηλαδή την ιστορία της Θείας Οικονομίας, για τη σωτηρία του ανθρώπου. Η πρώτη Παρουσία του Χριστού προσδίδει ενότητα και συνοχή στην Αγία Γραφή και συνδέει την ιστορία με τη Βασιλεία του Θεού.

Ο Χριστός δεν αποκάλυψε τον χρόνο της Δευτέρας Παρουσίας του. Έτσι έδωσε εσχατολογική διάσταση σε κάθε ιστορική στιγμή και νοηματοδότησε το εκάστοτε ιστορικό παρόν συνδέοντάς το με την έσχατη ώρα. Η παρουσία του Χριστού στη Θεία Ευχαριστία, δηλαδή η πραγμάτωση της έλευσής Του στη διάρκεια του Μυστηρίου δημιουργεί υπέρβαση του χρόνου και μας βοηθά να κατανοήσουμε ότι το παρόν διαμορφώνεται σε μόνιμη πηγή κατανόησης και βίωσης του ευαγγελικού Του λόγου, δηλαδή το εδώ και τώρα είναι ταυτόχρονα και το αναμενόμενο: «έρχεται η ώρα και νυν εστί». Σε αυτό το σημείο θα πρέπει να τονισθεί ο ελλοχεύων κίνδυνος της «έσχατολογοποίησης της ιστορίας» δηλαδή η παραγνώριση των πνευματικών εμπειριών, ιδιαίτερα μέσω των Μυστηρίων ως βίωση στο παρόν της Βασιλείας του Θεού. Η αγωνία του «μαράν αθά» δεν θα πρέπει να μας εγκαταλείψει. Η Βασιλεία του Θεού θα πραγματοποιηθεί μόνο όταν θελήσει ο Θεός.

[Διαβάστε ολόκληρη τη μελέτη εδώ](#)

[319] Demetrios Bathrellos, «The Eastern Orthodox Tradition for Today», στο Paul Ballard and Stephen R. Holmes (επιμ.), *The Bible in Pastoral Practice: Readings in the Place and Function of Scripture in the Church* (London: Darton, Longman and Todd, 2005), σσ. 43-46 και π. Γεώργιος Φλωρόφσκυ, *Αγία Γραφή, Εκκλησία, Παράδοσις: Έργα 1*, μτφρ. Δημητρίου Γ. Τσάμη (Θεσσαλονίκη: Π. Πουρναράς, 20032), σσ. 12, 14-15.

[320] Michel Join - Lambert and Pierre Grelot, «Χρόνος», *Λεξικό Βιβλικής Θεολογίας*, Χ. Leon-Dufour, (επιμ. έκδ.), έλλ. μτφρ. Σ. Αγουρίδης, Σ. Βαρτανιάν, Γ. Γρατσέας, Γ. Μαραγκός, Γ. Ρηγόπουλος, Σ. Φρέρης και Κ. Χιωτέλλη (Αθήνα: Άρτος Ζωής, 1980), στ. 1011-1012.

[321] Ο κοσμικός χρόνος κατά την ελληνική σκέψη κατανοήθηκε ως κυκλικός εξαιτίας της επανάληψης των κύκλων της φύσης σε τακτικά διαστήματα. Ο προσδιορισμός της ιστορίας υπό αυτό το πρίσμα ήταν κοσμοκεντρικός. Η αρχαιοελληνική αντίληψη για την κοσμολογική οντολογία ήταν φυσιοκεντρική, ουσιοκρατική, ανελεύθερη και μοιρολατρική. Η ιουδαϊκή σκέψη αντιμετώπισε το χρόνο γραμμικά. Στην γραφική αυτή παράσταση ως κέντρο τοποθετείται η υπόσχεση του Θεού στο λαό Του για την έλευση του Μεσσία. Ως βέλος της παράστασης είναι το τέλος της ιστορίας με τη σωτηρία του λαού του Ισραήλ και την ανάσταση νεκρών. Μέσω αυτής της σκέψης η ιστορία υπερφαλαγγίζει τη κυκλική φύση αναγνωρίζοντας το μηδέν (χάος) αλλά και την αρχή (δημιουργία). Σήμερα εξαιτίας του Werner Heisenberg (1901-1976), ο οποίος απέδειξε την Αρχή της Απροσδιοριστίας (κβαντοθεωρία), γνωρίζουμε ότι ο Χρόνος είναι συστατική ιδιότητα του Είναι. Δηλαδή το Είναι χωρίς Χρόνο παραμένει α-νόητο και α-διανόητο, συνεπώς ανύπαρκτο. Η ιουδαϊκή χρονική αντίληψη όμως συνδέει προ της ανακάλυψης του Χάϊζενμπεργκ, για πρώτη φορά μονοθεϊστική θρησκεία με τη χρονικότητα και κατ' επέκταση με την εσχατολογική οντολογία. Μάριος Μπέγζος, *Σύγχρονη Φυσική και Φιλοσοφία της Θρησκείας* (Αθήνα: Γρηγόρη, 2009), σ. 133 και Μάριος Μπέγζος, *Εισαγωγή στη θρησκειολογία* (Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, 20063), σσ. 62-63.

[322] Oscar Cullmann, *Χριστός και Χρόνος: Χρόνος και Ιστορία στη ζωή του αρχέγονου Χριστιανισμού*, Σ. Αγουρίδης Γεν. φροντίδα, μτφρ. Αρχιμ. Παλ. Κουμάντος, Αικ. Χιωτέλη (επ. κειμ.), σειρά: Βασικές Αγιογραφικές Μελέτες, Β' Ανατύπωση (Αθήνα: Άρτος Ζωής, 1997), σσ. 37-50.

[323] Μπέγζος, *Εισαγωγή στη θρησκειολογία*, σσ. 86-87.

[324] Φλωρόφσκυ, *Αγία Γραφή, Εκκλησία, Παράδοσις*, κεφάλαιο Α' «Αποκάλυψις και Ερμηνεία»

, σσ. 13, 17.

[325] Ματθ, 24:42-44, Ματθ, 25:13 και Λουκ, 12:35-40.

[326] π. Ιωάννη Μάγιεντορφ, *Βυζαντινή Θεολογία*, μτφρ. Π. Παύλος Κουμαριανός, Βασίλης Τσάγκαλος (Αθήνα: Ίνδικτος, 2010), σ. 471 και Κωνσταντίνος Β. Σκουτέρης, *Ιστορία των Δογμάτων, τόμος 1ος : Η Ορθόδοξη δογματική παράδοση και οι παραχαράξεις της κατά τους τρεις πρώτους αιώνες* (Αθήνα: ΔΙΗΓΗΣΗ, 1998), σσ. 102, 123 και Ιωαν. 4:23, 5:25.

[327] Ιωάννη Ζηζιούλα, Μητροπολίτου Περγάμου, Ευχαριστίας εξεμπλάριον ήτοι κείμενα εκκλησιολογικά και Ευχαριστιακά (Μέγαρα: Ευεργέτις, 20112), σσ. 28-29 (το παράθεμα στη σ. 28) και Α΄Κορ.16:22.